

EUROOPAN
TILINTARKASTUS-
TUOMIOISTUIN

FI

Puhe

26. lokakuuta 2021

Euroopan tilintarkastustuomioistuimen presidentin Klaus-Heiner Lehnen puhe

**Varainhoitovuotta 2020 koskevan Euroopan tilintarkastustuomioistuimen
vuosikertomuksen esittely**

Euroopan parlamentti – talousarvion valvontavaliokunta

26. lokakuuta 2021

Ainoastaan puhujan esittämä toisinto on pätevä.

ECA Press

12, rue Alcide De Gasperi – L-1615 Luxembourg

E: press@eca.europa.eu @EUAuditors eca.europa.eu

Arvoisa puheenjohtaja,

vastuuvapausmenettelyä käsittelevät esittelijät ja varjoesittelijät,

arvoiset parlamentin jäsenet,

neuvoston puheenjohtaja,

komission jäsen,

hyvät naiset ja herrat

On ilo olla kanssanne täällä talousarvion valvontavaliokunnassa, viime vuoden virtuaalisen esittelyn jälkeen. Seurassani on kollegani Tony Murphy, joka kuten tiedätte, on vuosikertomuksestamme vastaava tilintarkastustuomioistuimen jäsen ja tilintarkastustuomioistuimen viidennen jaoston puheenjohtaja.

Perussopimuksissa tilintarkastustuomioistuimelle annetaan tehtäväksi tarkastaa unionin kaikkia tuloja ja menoja koskevat tilit ja antaa tarkastuslausuma tilien luotettavuudesta sekä tilien perustana olevien toimien laillisuudesta ja asianmukaisuudesta (sääntöjenmukaisuudesta). Juuri tästä olen puhumassa teille tänä aamuna varainhoitovuoden 2020 osalta.

Tarkastajamme matkustavat yleensä paljon, jotta he voivat tehdä tarkastuksia paikalla, hankkia alkuperäisiä asiakirjoja, haastatella tarkastuskohteen henkilöstöä kasvotusten ja todentaa valitsemiensa 728 menotapahtuman osalta, että EU:n rahoittamat tuotokset ovat konkreettisesti olemassa. Kansanterveystilanteen vuoksi erilaiset matkustusrajoitukset kuitenkin haittasivat tarkastajien matkustamista useiden kuukausien ajan, ja heidän oli näin ollen tehtävä suurin osa työstään asiakirjatarkastuksina ja haastattelemalla tarkastuskohteita etänä. Tilintarkastustuomioistuin tiedostaa, että tämä on saattanut lisätä niin sanottua havaitsemisriskiä.¹ Olennaista kuitenkin oli, että tilintarkastustuomioistuin pystyi hankkimansa evidenssin avulla saattamaan työnsä päätökseen ja tekemään tarvittavat tarkastuksen johtopäätökset.

Mitä havaintoja me teimme tänä vuonna?

Kuten useiden vuosien ajan, tilintarkastustuomioistuin antoi puhtaat lausunnot **tilinpäätöksestä** ja **tuloista**.

Vuoden 2020 **menojen** osalta tilintarkastustuomioistuin havaitsi, että virhetaso oli edelleen olennainen. Jos kuitenkin arvioidaan eri menotyyppisiä ja tehdään ero niihin liittyvien riskien välillä, tilintarkastustuomioistuin toteaa, että **vähäriskisten** menojen virhetaso ei ollut olennainen. Tähän luokkaan kuuluvat menot, joiden osalta

¹ Havaitsemisriski on riski siitä, että tarkastaja ei havaitse poikkeamaa, jota yhteisön sisäiset kontrollit eivät ole korjanneet.

edunsaajien on täytettävä tietyt, usein yksinkertaiset edellytykset, jotta he voivat saada EU:n rahoitusta. Tällaisia menoja ovat esimerkiksi suorat tuet viljelijöille, opiskelija-apurahat ja kolmansille maille myönnettävä budjettituki.

Suuririskisten menojen kohdalla virhetaso oli kuitenkin jälleen kerran olennainen (kyseessä ovat esimerkiksi menot, joissa edunsaajien on toimitettava aiheutuneita tukikelpoisia kustannuksia koskevat maksupyyntö – tämä tapahtuu usein monimutkaisten sääntöjen mukaisesti). Näiden suuririskisten menojen osuus kasvoi niin, että ne muodostivat selvästi suurimman osan (59 prosenttia) tilintarkastustuomioistuimen vuoden 2020 osalta tarkastamasta perusjoukosta. Tämä johtui pitkälti koheesiomenojen osuuden kasvusta. Tämän vuoksi tilintarkastustuomioistuin antoi viime vuoden tapaan **kielteisen lausunnon EU:n menoista kokonaisuutena tarkasteltuna**.

Tilintarkastustuomioistuimen tarkastajien havaitsemisissa virheissä oli useimmiten kyse tukeen oikeuttamattomista kuluilmoituksista, tukeen oikeuttamattomista hankkeista, toimista tai edunsaajista, julkisiin hankintoihin ja valtiontukeen liittyvistä virheistä sekä todentavien asiakirjojen puuttumisesta.

Kilpailukyvyyn alalla tilintarkastustuomioistuin arvioi kokonaisvirheeksi 3,9 prosenttia. Tilintarkastustuomioistuin havaitsi virheitä pääasiassa tutkimus- ja innovointimenoissa, erityisesti pk-yritysten ilmoittamissa henkilöstökuluissa.

Koheesiopolitiikan osalta tilintarkastustuomioistuin arvioi virhetasoksi 3,5 prosenttia (tätä lukua on jo vähennetty siten, että siinä on otettu huomioon määrä, joka vastaa ennen tilintarkastustuomioistuimen tarkastusta tehtyjä oikaisuja). Tilintarkastustuomioistuin havaitsi, että useimmissa virheissä oli kyse **tukeen oikeuttamattomista hankkeista ja kuluista**. Tilintarkastustuomioistuin tutki myös huolellisesti, mitä havaintoja *kansalliset* tarkastusviranomaiset olivat tehneet ennen sen omaa tarkastusta. Tässä yhteydessä suurin osa virheistä liittyi **julkisiin hankintoihin**. Havaittuaan lisää virheitä, joita ei ollut havaittu kansallisella tasolla tai komissiossa, tilintarkastustuomioistuin toteaa, että kansallisella tasolla raportoidut jäännösvirhetasot eivät aina ole luotettavia. Tämä ei ole uusi havainto, ja niinpä toteammekin, että tilanteessa on parantamisen varaa: tilintarkastustuomioistuin on tarkastanut vuosien 2014–2020 menoja neljän vuoden aikana, ja tänä aikana noin puolet tarkastetuista menoista oli sisällytetty paketteihin, joiden osalta kansalliset tarkastusviranomaiset ilmoittivat epäluotettavia alle kahden prosentin jäännösvirhetasoja. Tällä on kerrannaisvaikutus komission omiin arvioihin: me katsomme komission arvioidun virhetason olevan vähimmäistaso. Kollegani Tony Murphy on tutkinut tätä seikkaa yksityiskohtaisesti, ja esitämme sitä koskevat päätelmämme vielä tänä vuonna laadittavassa erityiskertomuksessa, jossa aihetta käsitellään.

Luonnonvaroja koskevassa tarkastuksessa saatiin arvioiduksi virhetasoksi 2,0 prosenttia, jonka tilintarkastustuomioistuin katsoo olevan *lähellä olennaista*. Tässä yhteydessä on nähtävissä todellinen kaksijakoisuus: yhtäältä suorien tukien (69 prosenttia otsakkeesta) virhetaso ei ole olennainen. Toisaalta loput otsakkeesta (maaseudun kehittämisohjelmat, markkinatoimenpiteet, kalastus, ympäristö ja ilmastotoimet) sisälsivät enemmän sääntöjenvastaisuuksia.

Turvallisuuden ja kansalaisuuden alalla kolmannes tilintarkastustuomioistuimen otokseen poimituista 27 tapahtumasta sisälsi virheitä, joista neljällä oli vaikutusta talousarvioon. Vuosikertomuksessamme on esimerkki tällaisesta tapauksesta. Siinä oli kyse liian suurina ilmoitetuista terveydenhoitoon liittyvistä kuluista, jotka aiheutuivat suojarusteiden kuljetuksesta Aasiasta Yhdistyneeseen kuningaskuntaan covid-19-pandemian ensimmäisen vaiheen aikana (on hyvä muistaa, että Yhdistynyt kuningaskunta sai EU:n rahoitusta vuoden 2020 loppuun saakka). Tarjouskilpailun puuttuminen, valuuttakurssin ilmoittaminen liian suurena, maksupyyntöjen esittäminen lennoista, jotka oli lopulta peruttu – kaikki nämä tapaukset jäivät havaitsematta yksityisiltä ulkoisilta tarkastajilta ja PO ECHOn omissa tarkastuksissa. [Toinen esimerkki koski ilman huoltajaa olevien alaikäisten majoitukseen, ruokaan ja neuvontaan tarkoitettua rahoitusta, jonka täytäntöönpanijana oli Kreikassa toimiva kansalaisjärjestö. Järjestölle maksettiin vakioyksikkökustannus kutakin alaikäistä henkilöä kohden. Kansalaisjärjestö ei kuitenkaan pystynyt osoittamaan tilintarkastustuomioistuimen tarkastajille, että tiettyjä palveluja olisi tosiasiallisesti tarjottu asianmukaisella tasolla; lisäksi osa nuorista pysyi tukitoimien piirissä, vaikka he eivät enää olleet alaikäisiä.] Samanlainen kuva on nähtävissä, kun tarkastellaan otsaketta **Globaali Eurooppa**, jossa havaittiin 17 kvantitatiivisesti ilmaistavissa olevaa virhettä 75 tarkastetun tapahtuman joukossa.

Hallinnon alalla ilmeni myös virheitä (seitsemän kvantitatiivisesti ilmaistavissa olevaa virhettä 48 tapahtuman joukossa), mutta virhetaso jäi olennaisuusrajan alapuolelle. Tämä on myönteinen uutinen, ja tilanne on ollut sama vuosien 2014–2020 monivuotisen rahoituskehityksen koko keston ajan. Tarkastuslausumaan liittyvän työn lisäksi tilintarkastustuomioistuin tarkasti myös 15 hankintamenettelyä, jotka koskivat covid-19-pandemian ensimmäisen vuoden aikana hankittuja hengityssuojaimia, käsineitä, ruumiinlämmön ilmaisimia ja muita henkilönsuojaimia. Näissä tarkastuksissa tuli esiin joitakin ongelmia. On selvää, että pandemian alkuvaiheessa kiireelliset välineistöehankinnat olivat haastavia. Palaammekin vielä aiheeseen kollegani Marek Opiolan johdolla vuoden 2022 kolmannella neljänneksellä julkaistavassa erityiskertomuksessa, jossa tutkitaan, kuinka suurta selviytymiskykyä toimielimet osoittivat pandemian aikana.

Käsiteltyäni eri toimintapolitiikan aloja otan nyt esiin neljä horisontaalista kysymystä.

Ensinnäkin **maantieteellinen näkökulma**. Pyydätte usein tilintarkastustuomioistuimelta tarkempia jäsenvaltiokohtaisia erittelyjä tarkastustuloksista. Tilintarkastustuomioistuimen tarkastustapaa ei itse asiassa ole suunniteltu tuottamaan yksittäisiä jäsenvaltioita koskevia ”tulostauluja”. Esitämme kuitenkin vuosikertomuksen liitteissä 5.2 ja 6.2 tilintarkastustuomioistuimen havaitsemat kvantitatiivisesti ilmaistut virheet *jäsenvaltioittain* koheesiopolitiikan ja maatalouden osalta. Lisäksi kun annamme konkreettisia esimerkkejä, kyseessä oleva jäsenvaltio mainitaan.

Toiseksi otan esiin **takaisinperintötoimet**. Jos tilintarkastustuomioistuin havaitsee sääntöjenvastaisuuden, se ei voi yrittää periä aiheettomasti maksettuja varoja takaisin – takaisinperintä on komission ja kansallisten viranomaisten tehtävä. Tilintarkastustuomioistuin ottaa oikaisut huomioon silloin kun se on mahdollista ja tarpeellista kokonaisvirhetasoa määritettäessä; huomattava osa oikaisuista kuitenkin koskee aiempia vuosia, ja osa ulottuu

niinkin kauas kuin vuoteen 1994 – sattumalta minut muuten valittiin juuri tuona vuonna ensimmäistä kertaa tilintarkastustuomioistuimen jäseneksi. Tänä vuonna tilintarkastustuomioistuin tutki lähemmin, miten komissio raportoi rahoitusoikaisuista ja takaisinperintätoimista vuotuisessa hallinto- ja tuloksellisuuskertomuksessa. Tilintarkastustuomioistuin havaitsi, että kyseinen raportointi on monimutkaista eikä aina kovin selkeää. [Yritimme tutkia, mitä oli keskeisten lukujen taustalla, mutta osoittautui hyvin vaikeaksi saada selvää käsitystä siitä, mikä oli sääntöjenvastaisten menojen määrä, joka oikaistiin ja lopulta palautettiin EU:n talousarvioon. Toteutettuina oikaisuina ja takaisinperintätoimina ilmoitetut luvut sisälsivät merkittäviä määriä, jotka oli havaittu jo ennen maksujen suorittamista tai jotka oli yksinkertaisesti korvattu muilla menoilla.] Nyt esittämäni asiat ovat vain esimakua aiheesta, sillä jatkamme työtämme vuodelle 2022 suunnitellun erityiskertomuksen muodossa.

Kolmantena mainitsen **petokset**. Tilintarkastustuomioistuin toimitti OLAFille kuusi tarkastusten yhteydessä havaittua petosepäilyä, ja kaikissa näissä tapauksissa käynnistettiin tutkinta. Tilintarkastustuomioistuin teki tänä vuonna sopimuksen myös Euroopan syyttäjänviraston (EPPO) kanssa, joten se on yhteydessä joko OLAFiin tai EPPOon niiden toimivallasta riippuen. Tilintarkastustuomioistuin käsittelee petoksia myös muissa meneillään olevissa tarkastuksissa, jotka koskevat esimerkiksi eturistiriitoja yhteistyössä toteutettavassa hallinnoinnissa (YMP ja koheesiopolitiikka). Lisäksi kollegani Nikolaos Milioniksen johdolla laaditaan parhaillaan erityiskertomusta, jossa on aiheena yhteiseen maatalouspolitiikkaan liittyvät komission ja jäsenvaltioiden petostentorjuntatoimet, mukaan lukien ns. maananastus. Erityiskertomus tulee saatavillenne ensi vuoden maaliskuun tienoilla.²

Panen myös tyytyväisenä merkille, että kaksi viikkoa sitten käynnistettiin EU:n tasolla **Sentinel**-niminen operaatio, jossa ovat mukana Europol ja kaikki asiaankuuluvat EU:n elimet ja virastot sekä useat jäsenvaltiot. Operaation tavoitteena on pysäyttää rikolliset yritykset hyödyntää Next Generation EU -välinettä. Tilintarkastustuomioistuin on valmis osallistumaan tarvittaessa tähän aloitteeseen.

Neljäs horisontaalinen kysymys koskee niin sanottua **Brexit-laskua**. Kuten tiedätte, tilintarkastustuomioistuin on myös perussopimuksen nojalla velvollinen tarkastamaan EU:n tilit. Tässä yhteydessä tilintarkastustuomioistuin tutki vuonna 2020 Yhdistyneen kuningaskunnan eroamiseen liittyviä lukuja – komissio arvioi, että tilinpäätöspäivänä Yhdistynyt kuningaskunta on velkaa EU:lle 49,6 miljardia euroa ja EU on puolestaan velkaa Yhdistyneelle kuningaskunnalle 2,1 miljardia euroa. Näin ollen nettomäärä, joka kuuluu Yhdistyneen kuningaskunnan maksettavaksi EU:lle seuraavina vuosina, on 47,5 miljardia euroa.

Hyvät naiset ja herrat,

² EU:n yhteydessä maananastus on yhdistetty maatalousmaan ja YMP:n tukien keskittymiseen suurten yritysten ja sijoittajien käsiin, erityisesti Itä-Euroopan jäsenvaltioissa. Maananastukseen voi liittyä petollisia käytäntöjä, kuten pakottamista, poliittisen vaikuttamisen tai sisäpiiritiedon käyttöä, menettelyjen manipulointia tai lahjusten maksamista. Se johtaa YMP:n tuen keskittymiseen, mikä voi muodostaa erityisen eduntavoittelun muodon.

tämä vuodesta 2020. Siirrytään nyt hetkeksi tulevaisuuteen.

Vuosien 2014–2020 monivuotisesta rahoituskehystä saamiensa kokemusten perusteella tilintarkastustuomioistuin yksilöi joukon **riskejä ja haasteita seuraavaa suunnittelukautta** silmällä pitäen. Kuten tiedämme, seuraava kausi pitää sisällään monivuotisen rahoituskehysten 2021–2027 lisäksi myös Next Generation EU -välineen, eli budjetti on lähes kaksinkertainen edellisen monivuotisen rahoituskehysten määrärahoihin verrattuna. Haasteena ei ole vain mittavuus vaan myös koko toimintarakenteen uutuus. Palaamme vielä yksityiskohtaisesti **Next Generation EU -välineeseen** ja **elpymis- ja palautumistukivälineeseen**. Heti ensi vuoden toisella neljänneksellä tilintarkastustuomioistuin laatii kollegani Ivana Maletićin johdolla erityiskertomuksen, jossa arvioidaan kansallisten elpymis- ja palautumissuunnitelmien hyväksymisprosessia komissiossa. Laajemmalla tasolla pohditaan parhaillaan, miten tilintarkastustuomioistuin voisi käsitellä sääntöjenmukaisuuteen ja tuloksellisuuteen liittyviä näkökohtia Next Generation EU -välineen yhteydessä. Asia riippuu myös tietyistä päätöksistä, joita komissio ja jäsenvaltiot ovat tällä hetkellä tekemässä. Yksi asia on kuitenkin selvä. Sekä kansalaisemme että te heidän suorina edustajinaan varmastikin odotatte Next Generation EU -välineen valvonnan olevan **aivan yhtä tiukkaa** kuin talousarvion perinteisten osien valvonta. Tilintarkastustuomioistuin on siksi erittäin kiitollinen siitä, että parlamentti on voimakkaasti tukenut **tarkastushenkilöstön lisäystä**, jota tilintarkastustuomioistuin on pyytänyt vuoden 2022 talousarvioon. Toivomme, että parlamentti pitää sitä yhtenä painopisteenä asian tulevassa käsittelyssä. Kyseessä ei ole mikään mekaaninen ”rasti-ruutuun-menettely”; olennaista on loppujen lopuksi mahdollistaa se, että tilintarkastustuomioistuimella on henkilöstöresurssit, joiden avulla se pystyy asianmukaisesti esittämään *teille* sellaisia Next Generation EU -välinettä koskevia näkemyksiä ja havaintoja, joita ette muutoin saisi.

Lopuksi haluaisin sanoa muutaman sanan **tuloksellisuudesta**, sillä useat EU:n parlamentin jäsenet ovat viime päivinä ottaneet asian esille kanssani. Vakuutan teille, että tilintarkastustuomioistuin on täysin sitoutunut tarkastamaan EU:n varainkäytön ja toimintapolitiikkojen tuloksellisuutta. Teemme sitä jo nyt monella tavalla, muun muassa monissa erityiskertomuksissamme ja kokonaisvaltaisessa tuloksellisuutta käsittelevässä kertomuksessamme. Haluamme omien rajallisten resurssiemme puitteissa tehdä laaja-alaista tarkastustyötä, joka **vastaa** parlamentin ja neuvoston **tarpeisiin**. Tämän vuoksi olen iloinen erinomaisesta ehdotuksesta, jonka Olivier Chastel teki tilintarkastustuomioistuimen ja talousarvion valvontavaliokunnan edustajille. Ehdotus koski sitä, että valiokunnan ja tilintarkastustuomioistuimen edustajat pohtisivat epävirallisesti yhdessä, millainen tällainen kokonaisvaltainen tuloksellisuuskertomus voisi käytännössä olla – ehdotus täydensi niitä näkemyksiä, jotka te jo tähän mennessä olette esittäneet asiasta vastaavalle kollegalleni Francois-Roger Cazalalle. Arvoisa puheenjohtaja, mielestäni olisi järkevää, että tämä pieni ryhmä aloittaisi tehtävänsä mahdollisimman pian ja esittäisi päätelmänsä tämän vuoden loppuun mennessä. Näin tilintarkastustuomioistuin voisi ottaa päätelmät täysin itsenäisesti huomioon, kun se viimeistelee kantaansa ensi vuoden helmikuussa.

Arvoisa puheenjohtaja, arvoisat jäsenet

Lopuksi totean, että en lainkaan ihmettele, jos tänä vuonna tarkastustuloksia kuunnellessanne moni asia kuulostaa teistä jo tutulta aiempiin vuosiin nähden – mieleeni tulee tässä yhteydessä repliikki tunnetusta komediasta, jota me saksalaiset niin mielellään katsomme aina uudenvuoden aattona – ”aivan samoin kuin viime vuonnakin”. Eri alojen tulokset ovat tosiaankin suhteellisen vakaita, ja ratkaistavat ongelmat ovat myös suhteellisen selkeitä. Säännöt, olivatpa ne sitten EU:n tai kansallisia sääntöjä, ovat usein monimutkaisia, ja tilintarkastustuomioistuin näkee edelleen monia tapauksia, joissa jälkitarkastukset eivät ole aina olleet täysin vaikuttavia. Tältä osin panemme merkille, että tuen toteuttamistavassa on tapahtunut muutos. Elpymisrahaston maksut perustuvat jatkossa **välitavoitteiden ja tavoitearvojen** saavuttamiseen, kun taas nykyinen järjestelmä perustuu kulujen korvaamiseen. Tämä vaikuttaa tietenkin siihen, miten virhe määritellään. Myös se, mitä havaitsemme ja raportoimme, saattaa muuttua. Asia jää kuitenkin vielä nähtäväksi.

Meillä kaikilla on edessämme seuraava haaste: pystyykö Euroopan unioni saamaan aikaan tuloksia vaikuttavalla ja läpinäkyvällä tavalla, kun sen talousarvio on suurin piirtein kaksinkertaistunut? Jos me kaikki omissa erilaisissa rooleissamme epäonnistumme tässä testissä, jos emme varaa siihen riittävästi hallinnollisia resursseja kansallisella ja EU:n tasolla, jos julkisia varoja tuhlataan tai jos sääntöjenvastaisuudet tai petokset heikentävät maanosamme elpymistä, uutta mahdollisuutta ei tule.

Odotan mielenkiinnolla tänänaamuisia keskustelujamme ja toivon, että voimme jatkossa syventää niitä kaikkien esiintuotujen aiheiden osalta. Sitä silmällä pitäen muistutan teitä, että tilintarkastustuomioistuin toivoo saavansa talousarvion valvontavaliokunnan jäsenet ja henkilöstön vieraakseen Luxemburgiin mahdollisimman pian ensi vuonna. Toivon siis näkeväni teistä jokaisen pian.

Kiitokset kuulijoille.